

Vergaderjaar 2020–2021

35 590

Tijdelijke regels omtrent verkiezingen in verband met covid-19 (Tijdelijke wet verkiezingen covid-19)

Nr. 22

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 oktober 2020

Inleiding

Tijdens het wetgevingsoverleg over de *Tijdelijke wet verkiezingen covid-19* zijn een aantal moties aanvaard. In deze brief ga ik daarop in. Daarmee doe ik tevens mijn toezegging van 1 september jl. gestand om uw Kamer uiterlijk begin november te informeren over de vraag of een vorm van briefstemmen voor de Tweede Kamerverkiezing nodig is.

Briefstemmen

Met betrekking tot het stemmen per brief heb ik de afgelopen weken laten uitwerken hoe dat vorm zou kunnen worden gegeven en is er gekeken naar wat haalbaar en uitvoerbaar is gegeven de tijd die er nog is tot de Tweede Kamerverkiezingen en de termijnen die de Kieswet kent voor bijvoorbeeld de kandidaatstelling. Tevens heb ik hierbij de motie van het lid Terpstra (CDA)¹ betrokken waarin aan de regering is gevraagd de mogelijkheid te scheppen dat met name kwetsbare kiezers per post hun stem kunnen uitbrengen. Alles afwegende, kies ik er voor om ter uitvoering van de motie van het lid Terpstra het mogelijk te maken voor kiezers van 70 jaar en ouder dat zij hun stem per brief uit kunnen brengen. Dat licht ik hierna toe.

Mijn doel is dat bij de komende Tweede Kamerverkiezing het stemmen op een veilige manier kan verlopen, zodat risico's voor de gezondheid als gevolg van het coronavirus worden voorkomen. Daarom worden er maatregelen getroffen in het stemlokaal, zoals de veilige afstand en de hygiënemaatregelen. Ondanks die maatregelen is het niet uit te sluiten dat kwetsbare kiezers vanwege het coronavirus de gang naar het stemlokaal

¹ Kamerstuk 35 590, nr. 11.

niet zullen willen of durven te maken. Deze kiezers kunnen in dat geval uiteraard een andere kiezer een schriftelijke of onderhandse volmacht geven.

Voor oudere kiezers kan dat echter problematisch zijn, omdat deze kiezers vaak in mindere mate dan andere kiezers op familie en of vrienden kunnen terugvallen voor het geven van een volmacht. Kiezers van 70 jaar en ouder zijn volgens het RIVM² generiek kwetsbaar voor het coronavirus. Volgens de Basisadministratie personen zijn er 2,4 miljoen kiesgerechtigden die volgend jaar bij de Tweede Kamerverkiezing 70 jaar of ouder zullen zijn. Daarom wil ik aan deze kiezers de (aanvullende) mogelijkheid geven om per brief te stemmen.

Het is de bedoeling dat de kiezers die 70 jaar of ouder zijn alle stembescheiden ontvangen om per brief te kunnen stemmen. Zodra die ontvangen zijn kan de kiezer een briefstem uitbrengen door zijn stempas met het ingevulde stembiljet per post terug te sturen of door de briefstem af te geven bij afgiftepunten die de gemeenten moeten inrichten. Deze afgiftepunten zullen al een aantal dagen voor de verkiezingsdag open moeten zijn. Uiteraard moet bekendheid worden gegeven aan de locatie van de afgiftepunten.

De kiezers die per brief mogen stemmen zijn niet verplicht dat te doen. Wil de kiezer niet per brief stemmen dan gebruikt hij de ontvangen stempas om naar het stemlokaal te gaan om daar te stemmen. En ten slotte is het ook mogelijk om een volmacht aan een andere kiezer te geven. De stempas kan door de kiezer maar één keer worden gebruikt om te stemmen.

Het mogelijk maken dat (een deel van de kiezers) per brief kan stemmen introduceert nieuwe risico's in het verkiezingsproces. Het is daarom van belang om, zoals de adviescommissie-Korthals Altes³ heeft vastgesteld, goed af te wegen wat de gevolgen zijn voor de waarborgen⁴ waar het verkiezingsproces aan moet voldoen. De Adviescommissie heeft de verschillende vormen van stemmen tegen deze waarborgen aangehouden. Ten aanzien van het stemmen per brief constateerde de commissie dat het proces voor het briefstemmen transparant is en door iedereen te begrijpen. De controleerbaarheid is echter niet voor alle onderdelen van het proces gewaarborgd. Dat geldt in het bijzonder voor het transport per post van de briefstem. Dat proces onttrekt zich immers aan alle controle. Mede daardoor is de integriteit ook niet volledig verzekerd. Het is juist hierom dat ik het mogelijk wil maken dat de kiezer zijn briefstem zelf kan afgeven bij de gemeenten en dus niet afhankelijk is van de postbezorging.

Het feit dat de kiezer buiten een stemlokaal stemt, betekent verder dat er niet op kan worden toegezien dat in het geheim en in volledige vrijheid gestemd wordt. Net als bij het geven van een volmacht is bij briefstemmen nooit te verzekeren dat de kiezer niet onder druk wordt gezet om niet zelf in het stemlokaal te stemmen.

Briefstemmen heeft dus ten opzichte van het stemmen in het stemlokaal, ook de Kiesraad heeft daar in eerdere adviezen op gewezen, belangrijke minpunten. Het mogelijk maken dat (een deel van de kiezers) per brief kan stemmen moet dus een dringende noodzaak hebben. Naar mijn mening is dat voor de komende Tweede Kamerverkiezing het geval vanwege de

² <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/risicogroepen>.

³ Kamerstuk 31 200 VII, nr. 5.

⁴ Transparantie, controleerbaarheid, integriteit, kiesgerechtigheid, stemvrijheid, stemgeheim, uniciteit en toegankelijkheid.

risico's die het coronavirus generiek heeft voor de kiezers die 70 jaar en ouder zijn.

Hoe ziet het briefstemmen er uit?

Wat krijgt de kiezer?

Kiezers die op de dag van stemming 70 jaar of ouder zijn krijgen niet meer alleen de stempas toegestuurd. Deze kiezers krijgen toege-
stuurd:

- De stempas;
- Een briefstembiljet dat te onderscheiden is van het stembiljet dat gebruikt wordt in het stemlokaal;
- Twee enveloppen voor het uitbrengen van de briefstem. De eerste enveloppe is bedoeld om daarin het ingevulde stembiljet te doen. De tweede enveloppe is de retourenveloppe. Daarin doet de kiezer de ondertekende stempas en de gesloten enveloppe met het ingevulde stembiljet.
- Uitleg over het stemmen per brief.

Hoe werkt het?

De kiezers kunnen de briefstem afgeven op door de gemeente aangewezen locaties. Daarnaast kunnen kiezers deze per post sturen naar een in elke gemeente in te stellen briefstembureau (het adres daarvan is voorgedrukt op de retourenvelop). De briefstem moet uiterlijk woensdag 17 maart 2021 zijn ontvangen.

Het briefstembureau richt een proces van vooropening in, waarbij voorafgaand aan de telling van de stembiljetten de stempas wordt gescheiden van de gesloten stembiljetenveloppe.

Vervroegd stemmen

De motie van het lid Sneller (D66) c.s. verzoekt om, met als doel spreiding van kiezers, vroegtijdig stemmen mogelijk te maken, en hier een voorstel voor uit te werken dat bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 ingezet kan worden om deze verkiezingen veilig en toegankelijk te houden (Kamerstuk 35 590, nr. 16). De motie overweegt dat veel landen (een vorm van) vroegtijdig stemmen voorafgaand aan de verkiezingsdag faciliteren, bijvoorbeeld door een aantal dagen een select aantal stembureaus reeds open te stellen voor kiezers.

Vervroegd stemmen in het stemlokaal biedt kiezers die de verkiezingsdag willen mijden, bijvoorbeeld omdat ze denken dat het dan druk zal zijn en zich minder veilig voelen, een alternatief om zelf te kunnen stemmen, naast de beschikbare optie van het geven van een volmacht. Alleen een beperkte variant van vervroegd stemmen, namelijk een beperkt aantal dagen en beperkt aantal stemlokalen is uitvoerbaar. Ook bij vervroegd stemmen geldt dat er tijd genoeg moet zijn tussen de dag van kandidaatstelling en de eerste dag van stemming om alle stembescheiden te drukken, omdat de stembiljetten op de eerste dag in de stemlokalen aanwezig moeten zijn.

Ik voer de motie van uw Kamer uit door het mogelijk te maken dat kiezers op maandag 15 en dinsdag 16 maart in hun gemeente op een beperkt aantal locaties hun stem vervroegd kunnen uitbrengen. Ik kies er daarbij voor om dit in alle gemeenten voor te schrijven, omdat in de covid-19 omstandigheden het wenselijk is dat aanvullende maatregelen in elke gemeente gelijk zijn. De variant van vervroegd stemmen op twee dagen voorafgaand aan de verkiezingsdag maakt het mogelijk om deze variant binnen de termijn tussen dag van kandidaatstelling en dag van stemming vorm te geven. Gemeenten kunnen er daarbij voor kiezen om grote

locaties in te richten waarbij meer kiezers tegelijk hun stem kunnen uitbrengen.

De consequentie van het invoeren van vervroegd stemmen is dat de termijnen voor het aanvragen van een vervangende stempas en schriftelijk volmachtbewijs komen te liggen op uiterlijk vrijdag voor de eerste dag van de stemming. Dit om het risico van dubbel stemmen te voorkomen. Gemeenten maken daartoe na het aflopen van die aanvraagtermijn het register van ongeldige stempassen op. Een kiezer die er na vrijdag achter komt dat hij zijn stempas kwijt is, kan niet meer stemmen.

In principe kunnen alle kiezers die dat willen de gang naar het stemlokaal maken op maandag of dinsdag. Het is dus denkbaar dat zoveel kiezers vervroegd komen stemmen dat het op de dagen van vervroegd stemmen juist heel druk wordt in de daarvoor ingerichte stemlokalen. Mogelijk drukker dan op de verkiezingsdag zelf. In de voorlichting zal ik de mogelijkheid van vervroegd stemmen nadrukkelijk en specifiek richten op kiezers uit risicogroepen.

Hoe ziet vervroegd stemmen er uit?

- Kiezers kunnen op maandag 15 en dinsdag 16 maart in hun gemeente op een aantal locaties vervroegd hun stem uitbrengen.
- In elke gemeente wordt, naar rato van het aantal kiesgerechtigden in de betreffende gemeente, een aantal locaties ingericht waar vervroegd stemmen mogelijk wordt gemaakt. De 2^e tijdelijke (spoed)wet zal een minimaal aantal vervroegd stemlokalen bepalen dat de gemeenten moeten inrichten. Gedacht wordt aan de volgende verdeling:
 - Gemeenten onder 10.000 kiesgerechtigden: 1 vervroegd stemlokaal
 - Gemeenten tussen 10.000 en 30.000 kiesgerechtigden: 2 vervroegd stemlokalen
 - Gemeenten tussen 30.000 en 60.000 kiesgerechtigden: 4 vervroegd stemlokalen
 - Gemeenten van 60.000 tot 100.000 kiesgerechtigden: 8 vervroegd stemlokalen
 - Gemeenten boven 100.000 kiesgerechtigden: 10 vervroegd stemlokalen
 - G4: 20 vervroegd stemlokalen
- De kiezers kunnen zonder aanvraag komen met hun reguliere stempas.
- De termijnen voor het aanvragen van een vervangende stempas en schriftelijke volmacht worden gesteld op vrijdag 12 maart.
- De uitgebrachte stemmen moeten heel goed beveiligd worden bewaard. De stemmen kunnen immers pas op de verkiezingsdag na 21.00 uur worden geteld.

Indiening tweede spoedwetsvoorstel

Ik zal vanwege de hiervoor aangekondigde maatregelen een tweede spoedwetsvoorstel in procedure brengen als aanvulling op de *Tijdelijke wet verkiezingen covid-19*. Dit om het goede verloop van de Tweede Kamerverkiezing te waarborgen waarbij zoveel mogelijk kiezers hun stem zelf kunnen uitbrengen. In de planning is het streven dat dit wetsvoorstel voor het kerstreces door de Tweede Kamer kan worden behandeld om tijdige inwerkingtreding per uiterlijk 1 februari (dag van kandidaatstelling) te kunnen halen.

In dit wetsvoorstel worden het briefstemmen voor personen van 70+ jaar en vervroegd stemmen in het stemlokaal opgenomen. Daarnaast gaat het onder meer om de volgende maatregelen:

- De termijn tussen de stemming en het aftreden van de zittende leden van het vertegenwoordigend orgaan waarvoor de verkiezing wordt gehouden, wordt verlengd van de huidige 8 naar 13 dagen. De verlenging van deze termijn is nodig om de stembureaus en gemeenten in staat te stellen om het proces van het tellen van de stemmen uit te voeren met inachtneming van de coronamaatregelen. Ook voor kiezers uit het buitenland wordt zo meer tijd gecreëerd om hun stem uit te kunnen brengen.
- Briefstemmen van kiezers die vanuit het buitenland stemmen (niet zijnde de kiezers in Curaçao, Aruba en Sint Maarten waarvoor een briefstembureau wordt ingericht in de landen) kunnen tot maandag na de stemming om 17.00 uur worden ontvangen door het briefstembureau van de gemeente Den Haag.
- Er komen voorzieningen die het aantal leden van de hoofdstembureaus en het centraal stembureau op peil houden, ook als een aantal leden verhinderd is om bij een zitting aanwezig te zijn. Ook komen er voorzieningen die het mogelijk maken om zittingen van het hoofdstembureau en het centraal stembureau digitaal te houden.

Uitvoerbaarheid voor gemeenten

Voor de gemeenten is de voorbereiding van de Tweede Kamerverkiezing een hele grote uitvoeringsoperatie. In bestuurlijk overleg met de VNG heeft de VNG aangegeven begrip te hebben voor het invoeren van de in deze brief genoemde maatregelen. Afsproken is dat bij de uitwerking van de maatregelen er bijzondere aandacht is voor de uitvoeringsaspecten. Op korte termijn breng ik daarom met de VNG in beeld wat de consequenties voor de uitvoering zijn. Gemeenten geven daarbij nadrukkelijk aan dat met de stapeling van de maatregelen de rek voor de uitvoerbaarheid eruit is. Het is voor de gemeenten daarbij van groot belang dat er op zeer korte termijn duidelijkheid komt over de maatregelen die gaan gelden bij de Tweede Kamerverkiezing. Ik heb daarvoor alle begrip en waardeer de grote inspanningen die de gemeenten doen om de verkiezingen zo goed mogelijk te organiseren en span me er voor in hen daar zo goed mogelijk in te ondersteunen. Ik ben me ervan bewust dat er in een korte tijdsspanne grootschalige nieuwe maatregelen in ons verkiezingsproces op gemeenten afkomen om de covid-19-omstandigheden het hoofd te bieden. Dat brengt ook het risico op fouten mee in de uitvoering van het verkiezingsproces. Ik onderschrijf daarom dat de uitvoeringspraktijk zich reeds nu moet voorbereiden op de voorgestelde maatregelen.

Dit wetsvoorstel zal als een spoedwetsvoorstel in procedure worden gebracht. Na aanvaarding door het parlement, is er de gewenste duidelijkheid over welke maatregelen zullen gelden bij de Tweede Kamerverkiezing. Voor aanvullende wettelijke maatregelen zal er geen tijd meer zijn.

Voor de voorbereiding van de verkiezingen en de *Tijdelijke wet verkiezingen covid-19* hebben de gemeenten bij septembercirculaire een reële compensatie gekregen van circa 30 miljoen euro. De maatregelen die aanvullend noodzakelijk worden geacht voor de Tweede Kamerverkiezing brengen ook kosten voor de gemeenten mee. De gemeenten ontvangen daarvoor een reële compensatie en daarover vindt overleg plaats met de VNG.

Naast financiële compensatie ondersteun ik de gemeenten zoveel mogelijk door een intensieve communicatiecampagne op te starten aan

gemeenten en aan kiezers over de maatregelen en procedures, en door met de VNG en NVVB afspraken te maken over eventueel gewenste ondersteuning bij gemeenten in de implementatie.

Overige aandachtspunten

In Nederland kennen we geen specifieke wettelijke regels voor het houden van opiniepeilingen en campagneactiviteiten in de aanloop naar en tijdens de verkiezingen. Wel zijn er een aantal gebruiken. Voor alle vormen van vervroegd stemmen geldt dat kiezers terwijl de verkiezingscampagnes nog gaande zijn hun stem uitbrengen. Ook is niet uit te sluiten dat tijdens de dagen van vervroegd stemmen peilingen kunnen worden uitgevoerd waarvan de uitkomsten worden gepubliceerd. Niet uit te sluiten is dat dit kiezers beïnvloedt die nog moeten stemmen. Ik heb geen voornemens om nieuwe regels te introduceren. Ik ga wel met opiniepeilers en media in gesprek om te vernemen hoe zij in het licht van vervroegd stemmen aankijken tegen de in Nederland ontstane gebruiken.

In de motie van het lid Özütok (GroenLinks)⁵ is de regering verzocht om in overleg met gemeenten en belangenorganisaties voor mensen met een beperking, ervoor te zorgen dat mensen met een beperking ook tijdens corona hun kiesrecht op de door hen gekozen wijze kunnen uitoefenen. In de instructie voor stembureauleden ga ik in op de toegankelijkheid van het stemmen voor kiezers met een fysieke en verstandelijke beperking. Ik heb ook oog voor de begrijpelijkheid en toegankelijkheid van de informatie aan kiezers; ik ga daarover in overleg met leder(in), het netwerk van belangenbehartigers voor, en door mensen met een beperking. Gelet op de verschillende wijzen van stemmen moet het voor iedereen duidelijk zijn welke mogelijkheden er zijn en hoe die in zijn werk gaan. Ieder(in) heeft in zijn eerdere advies bij de tijdelijke wet ook aandacht voor alternatieven gevraagd. De extra opties van briefstemmen en vervroegd stemmen in het stemlokaal maken, naast de uitbreiding van het aantal volmachten, het verkiezingsproces voor risicogroepen toegankelijker.

Stemlokalen

De door uw Kamer aanvaarde motie van het lid Van Raak (SP)⁶ verzoekt de regering om er samen met de gemeenten voor zorg te dragen dat bij de verkiezingen van 17 maart niet minder maar méér stembureaus zullen worden ingericht.

Het is ter voorkoming van misverstanden van belang een onderscheid te maken tussen stembureaus en stemlokalen. De stemlokalen zijn de locaties (gebouwen) waar de stembureaus zitting houden en waar de kiezers naar toe komen om te stemmen. Het komt voor dat in één stemlokaal meerdere stembureaus zitting hebben. Mijn inzet is dat het aantal stemlokalen op peil moet blijven. Dat is een grote opgave voor de gemeenten, omdat voor de Tweede Kamerverkiezing lokalen nodig zijn die voldoende oppervlakte hebben om bij het stemmen 1,5 meter afstand te kunnen houden.

Eerder dit jaar is een uitvraag gedaan naar het aantal mogelijke geschikte stemlokalen. De uitkomst daarvan heeft de Tweede Kamer eerder al ontvangen. Medio oktober is een nieuwe peiling uitgezet, deze keer onder alle gemeenten. Die peiling is nog gaande. Ik zal uw Kamer daarover informeren gelijktijdig met de evaluatie van de herindelingsverkiezingen, in casu voor het kerstreces. De gemeenten zijn ook nog volop locaties aan

⁵ Kamerstuk 35 590, nr. 10

⁶ Kamerstuk 35 590, nr. 15

het schouwen. Voor het vinden van alternatieve locaties heb ik bij septembercirculaire een financiële compensatie verstrekt. Het blijkt in de praktijk echter niet eenvoudig om geschikte locaties te vinden. Ik help gemeenten daarbij met een ondersteuningsteam. Dit ondersteuningsteam helpt gemeenten door te stimuleren dat er vanuit de publieke (zoals vanuit het aanbod van rijkskantoren) en private sectoren een nieuw aanbod van locaties ontstaat voor gemeenten om stemlokalen in te richten.

Aan het RIVM is voor de inrichting van stem- en tellocaties een aanvullend advies gevraagd op een aantal specifieke punten. Met de vraag of er zich bijzondere gezondheidsrisico's voordoen bij het inrichten van grote stemlocaties waar meerdere stembureaus zitting gaan houden, of op locaties waar (centraal) geteld wordt en tientallen mensen bijeen zijn. Het advies van het RIVM is bijgevoegd⁷. Het advies van het RIVM werpt geen blokkade op voor de inrichting van grotere stem- en tellocaties. Het RIVM vraagt zich wel af of het wenselijk is om tot het inrichten van dergelijke locaties over te gaan vanwege de mogelijk complexe organisatie, uitvoerbaarheid en handhaving van de maatregelen en doet een aantal aanbevelingen waaraan minimaal moet worden voldaan. Een groot-schalige aanpak bij het tellen acht het RIVM in de huidige situatie, met een aanzienlijke toename van nieuwe infecties, niet wenselijk. Voor de goede uitvoering van het verkiezingsproces en de totstandkoming van een betrouwbare telling wil ik de inrichting van grotere stem- en tellocaties echter niet onmogelijk maken. De gemeenten zal ik nadrukkelijk wel op het advies en de daarin opgenomen randvoorwaarden wijzen.

Het lid Sneller (D66) heeft in het wetgevingsoverleg gevraagd hoe de gemeenteraden weten wanneer zij het college van burgemeester en wethouders kunnen aansporen om voldoende stemlokalen in te stellen. De gemeenten zijn nu reeds volop bezig met de voorbereidingen voor de verkiezingen en het aanzoeken van stemlokalen. De informatie die vanuit het ministerie naar de gemeenten gaat is voor iedereen terug te vinden op www.verkiezingentoolkit.nl, dus ook voor raadsleden. Dat geldt evengoed voor de informatie die ik aan uw Kamer doe toekomen. Op het punt van de toegankelijkheid van de stemlokalen ligt er ook een wettelijke informatieplicht van het college richting de gemeenteraad, indien niet alle stemlokalen in de gemeente voldoen aan de toegankelijkheidscriteria (artikel J 4, derde lid, Kieswet).

Het blijft onverminderd van belang om, zoals ik ook aan uw Kamer heb toegezegd, te kijken hoe kiezers kunnen worden gestimuleerd om verspreid over de dag te komen stemmen.

Verkiezingen Sint Eustatius en herindelingsgemeenten

Op 21 oktober vond op Sint Eustatius de verkiezing voor de eilandsraad plaats. Het openbaar lichaam heeft op basis van een circulaire van het Ministerie van BZK de stemlokalen ingericht met inachtneming van de door het RIVM geadviseerde gezondheidsmaatregelen. Om kiezers meer te spreiden heeft het openbaar lichaam in totaal twee stemlokalen ingericht, een meer dan gebruikelijk. De regeringscommissaris heeft laten weten dat deze verkiezing met inachtneming van de gezondheidsmaatregelen goed en zonder incidenten is verlopen. De opkomst was met 76,9% hoger dan bij de laatst gehouden eilandsraadverkiezing in 2015(65,5%). De kiezers die in het stemlokaal kwamen stemmen kwamen daarbij gespreid over de dag, zoals ook was opgeroepen door het openbaar lichaam. Bij deze verkiezing werd 37,9% van de stemmen per volmacht uitgebracht (ten opzichte van 30,2% in 2015). Een waarnemersmissie van de interna-

⁷ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

tionale organisatie IFES heeft de verkiezing waargenomen en zal eind dit jaar haar bevindingen doen toekomen. De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en ik zullen deze rapportage aan uw Kamer sturen en op de bevindingen reageren.

Op 18 november staan er herindelingsverkiezingen gepland in een aantal gemeenten in de provincie Groningen (samenvoeging gemeente Eemsdelta) en Noord-Brabant (splitsing gemeente Haaren). De *Tijdelijke wet verkiezingen covid-19* geeft de herindelingsgemeenten meer instrumenten in handen voor een goede organisatie. De herindelingsgemeenten bereiden zich grondig voor op deze verkiezing. Met de burgemeesters van de herindelingsgemeenten houd ik nauw contact over de impact van de huidige maatregelen en het belang dat kiezers naar het stemlokaal kunnen komen.

De aanvaarde motie van de leden Snoeren en Terpstra⁸ vraagt om uiterlijk één maand na de herindelingsverkiezingen de evaluatie naar de Kamer te sturen. Ik streef ernaar uw Kamer de evaluatie binnen een maand, dus voor het kerstreces, te doen toekomen.

Tot slot

Het moet in de covid-19 omstandigheden voor kiezers veilig zijn om te stemmen, voor stembureauleden veilig zijn om hun werk te doen, en kiezers moeten binnen de geldende maatregelen naar het stemlokaal kunnen komen. Het kabinet houdt de impact van de ontwikkelingen rond het coronavirus op de organisatie en waarborgen van het verkiezingsproces nauwgezet in de gaten. Samen met de gemeenten zet ik daarbij alles op alles om de Tweede Kamerverkiezing op 17 maart doorgang te laten vinden. De voorgenomen wettelijke maatregelen, waarvan ik hoop dat spoedige behandeling mogelijk zal zijn, helpen dit mogelijk te maken.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

⁸ Kamerstuk 35 590, nr. 12